

Шоста весна зима близько. Чому Україна змушена в аварійному порядку реформатувати енергосистему

Більше ніж граніт: як Україна ламає радянські шаблони та створює живу культуру пам'яті про війну

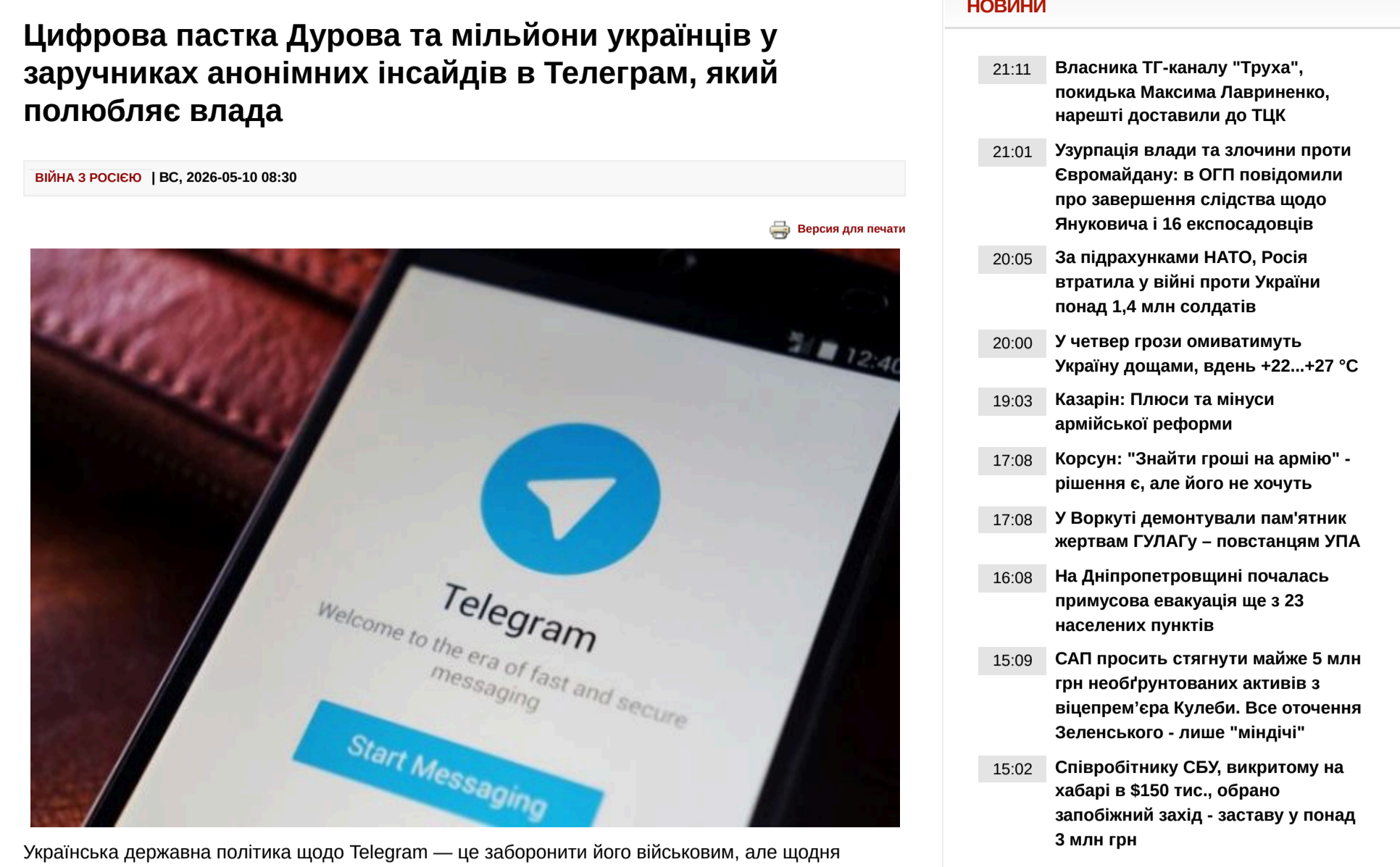
Отець Юрій Ковальський між концтаборами Аушвіць, Дахау і Вірсо: "Тастур у пеклі"

Чому Успенський собор Лаври вкотре став мішенню для імперського варварства Кремля

Трьохсотріччя методички Кремля на шляхтах офіційної преси Московського патріархату в Україні

Фото: Росзекрени армії радянських спецслужб: Провідний діяч ОУН, розвідник, журналіст Ярослав Гайлас

Цифрова пастка Дурова та мільйони українців у заручниках анонічних інсайдів в Телеграм, який полюбляє влада

Українська державна політика щодо Telegram — це заборонити його військовим, але щодня постиати суди 20 повідомлень від Офісу Президента. Це як оголосити сухий закон, але тримати офіційну налівку в під'їзді, бо там «уся аудиторія»

Дикий Захід українського інфопростору — саме так можна назвати месенджер Telegram (телеграм), який користуються мільйони українців, послуговуються українські держструктури, проте який повністю анонічний каналами. Про це пише видання ТИЖДЕНЬ.

Телеграм — онлайн-сервіс, про який найбільше сперечаються в Україні останніми роками. Про нього пишуть експерти, дискутують політики, його досліджують науковці. Поки тривають ці розмови, українці активно ним користуються — понад 70 % наших співграждан отримують новини саме через телеграм. У публічних суперечках про небезпечну платформу найчастіше лунають аргументи про походження її засновника Павла Дурова, непорозу структуру власності чи потенційний доступ російських спецслужб до даних користувачів.

Проте справжня проблема телеграму — в іншому. Платформа працює без редакційних стандартів, без верифікації джерел і без відповідальності за поширюваний контент. Саме це дозволяє створити середовище, в якому аноніми канали збирають мільйони аудиторії, а російська пропаганда почувається як урама.

У вересні 2024 року РНЕО заборонила телеграм на офіційних пристроях державних службовців, військових та працівників критичної інфраструктури із формулюваннями про «загрозу національній безпеці». Голова ГУР Кирило Булченко назвав її «цифровою пошкою для інформаційних операцій», через який здійснюється основне поширення дезінформації в Україні. Фахівці з кібербезпеки, журналісти-розслідувачі та представники громадського суспільства давали схожі оцінки телеграму.

Читайте також: **Антиукраїнська діяльність "міндічів" у владі: власників анонічних Telegram-каналів, які руйнують Україну брехнею, від мобілізації броньов СБУ (ВІДЕО)**

Насправді ця платформа давно перестала бути нейтральною (якщо взагалі колись такою була). Російські структури системно використовують її для поширення фейків і антиукраїнських наративів користувачам, які стабільно входить до переліку найпопулярніших серед українців. При цьому в списку лідерів за популярністю й переглядами немає жодного традиційного медіа. Це означає, що найвпливовіший новинний простір країни формують не редакції, а аноніми та пропаганда.

У цих умовах логічним кроком для держави мала б стати відмова від платформи та її заборона. Проте мінусом майже два роки з моменту заван РНЕО, а телеграм досі залишається одним із головних інструментів офіційної комунікації. Заборона телеграму на офіційних пристроях і активна присутність у публічному просторі існують паралельно, не заважаючи одна одній. Щоб зрозуміти масштаб проблеми, варто уважніше поглянути, чим насправді є український телеграм, хто там домінує — і яке місце в цьому середовищі посідає держава.

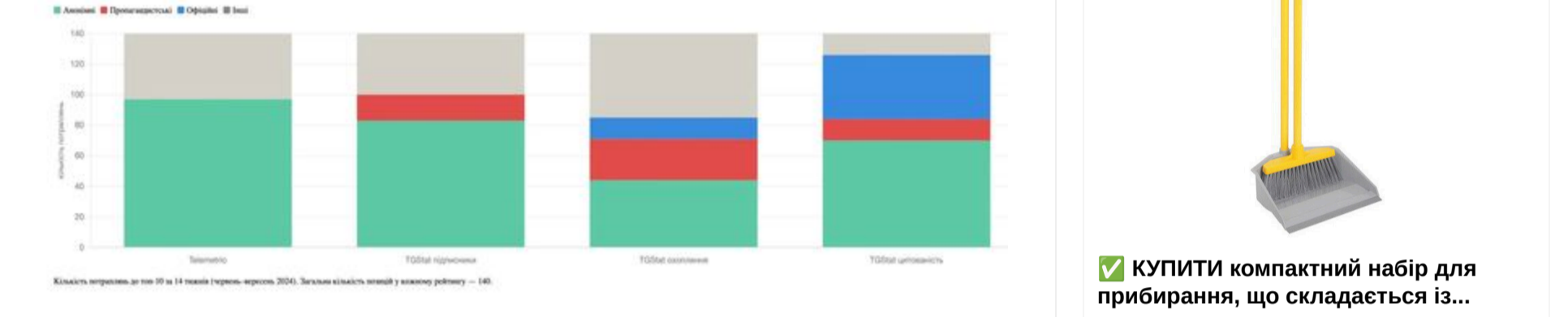
Читайте також: **Корсун: Телеграм в Україні - заборонити чи ні?**

Платформа, від якої неможливо відмовитися

Для початку спробуємо зрозуміти, чому держава опинилася в пастці телеграм-залежності. До початку повномасштабного вторгнення Росії телеграм був відомий в Україні, але не був масовим інструментом. У 2019 році ним користувалися близько 17 % українців, тоді як Viber (вайбер) охоплював понад 56 %. Ситуація змінилася лютим 2022 року.

Платформа стала відповіддю на інформаційний вакуум перших днів вторгнення: поки офіційні джерела мовчали чи замовкали, саме в телеграмі першими організувалися волонтери, журналісти та небайдужі громадяни, які в режимі реального часу ділилися маршрутами евакуації, локаціями обстрілів і способами дипломатії.

Так телеграм перетворився на найпопулярніший інструмент споживання новин під час війни: за даними дослідження USAID-Internews, у 2023 році 72 % українців отримували новини через цю платформу, а у 2024-му — вже 73 %. Згалом сервісом у 2024 році користувалися понад 80 % українців.

В цих умовах відмовлятися від використання Telegram стало практично неможливо. Держава, яка опинилася в телеграмі з необхідності, залишилася там через відсутність ринкової альтернативи. Рішення РНЕО 2024 року мисливо уточнення, яке фактично легітимізувало продовження використання телеграму: заборона на використання платформи не стосується випадків «службової необхідності».

Визначення цієї необхідності залишилося за самими відомствами. Хоча деякі організації перестали користуватися телеграмом, публічні канали в багатьох із них продовжили роботу там. Повна відмова від платформи стала рідше винятком, ніж правилом.

Читайте також: **Від чатів у Telegram до радикального терору або чому ворог намагається підмінити образ окупанта постаттю військового ТЦК**

Хто насправді панує в українському телеграмі

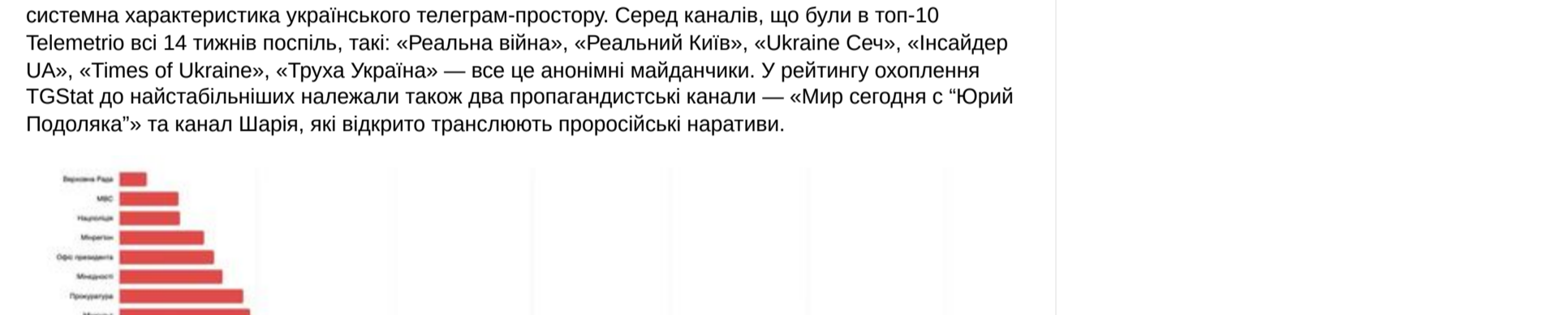
Якби держава справді домінувала в українському телеграм-просторі, розвів між риторикою та практикою можна було б виправдати хоча б прагматично. Держава продовжує використовувати платформу заради аудиторії, офіційні джерела намагаються переорієнтувати ворога на його ж полі. Проте проблема в тому, що дані, а саме моніторинг рейтингів найпопулярніших телеграм-каналів, свідчать про інші тенденції на платформі.

Якщо проаналізувати найпопулярніші в Україні канали (за рейтингами двох статистичних сервісів — Telemetro та TGSStat), то стає зрозуміло, що офіційні канали та канали традиційних медіа не користуються увагою аудиторії в українському телеграм-просторі. І ця ситуація не є епізодичною: це стає явищем, яке спостерігається тривалий час.

Середній рейтинг у якому офіційні канали зовсім зникають з неофіційним (на щастя каналів «Труха», «Лічені пиши» чи «Николаевский Ванек») та з анонімими («Times of Ukraine», «INSIDER UA») пропагандистськими («Мир сьогодні с "Юрій Подолька» та «Анатолій Шарій»), — це рейтинг TGSStat за цитованістю. Це свідчить про те, що офіційні канали цитують, а аноніми та напіваноніми — читають.

Дослідження показало, що аноніми канали потрапили до топ-10 Telemetro у 59,3 % випадків, а якщо врахувати напіваноніми, то понад дві третини найпопулярніших каналів у цьому рейтингу є анонімими. Аналогічна ситуація — з рейтингом підписників сервісу TGSStat. Іще одна ситуація, яка виглядає особливо незрозуміло: жоден з каналів традиційних медіа за чотири місяці спостережень та аналізу не потрапив до жодного з рейтингів.

Хоча це свідчить про те, що присутність анонічних каналів — не реакція на певні резонансні події, а система характеристик українського телеграм-простору. Серед каналів, що були в топ-10 Telemetro всі 14 тижнів поспіль, такі: «Реальна війна», «Реальний Київ», «Ukraine Сень», «інсайдер UA», «Times of Ukraine», «Труха Україна» — все це аноніми майданчики. У рейтингу охоплення TGSStat до найстабільніших належали також два пропагандистські канали — «Мир сьогодні с "Юрій Подолька» та канал Шарія, що відкрито транслює російські наративи.

Додатковим тривожним фактором є те, що друге місце в рейтингах охопленя отримала середня позиція таких каналів всередині топ-10 є 2,2.

Це означає, що пропагандистські канали стабільно опинялися на другій-третьій позиції цих переліків. «Мир сьогодні с "Юрій Подолька» та канал Шарія були в рейтингах усі 14 тижнів поспіль. Це вже свідчить про те, що пропагандистські джерела є стійким елементом «інформаційної дієти» значної частини українців. Це доводить твердження, що телеграм працює як інструмент просування ворожих наративів.

Читайте також: **Яку інформацію про нас зберігають телеграм-боти, чим вони небезпечні і як виділити їх з облікового запису? Відповідаємо разом із експертами**

Держава як співучасник

У цьому контексті поведінка держави виглядає парадоксально. Знаючи, що українці масово споживають інформацію з анонічних і пропагандистських джерел, державні структури не залишають платформу, а навпаки, продовжують інвестувати в неї ресурси.

Середні дослідження комунікаційних практик 29 центральних і місцевих органів влади показало: лише п'ять із них не ведуть власні телеграм-канали — це МСС, Міненергетики, Міністерство стратегічних галузей промисловості, Кабмін і ЗСУ, хоча окремі військові командири власні канали мають.

Решта структур державної влади не просто присутні на платформі, а й доволі активні там. Міністерство оборони та Верховна Рада публікують у середньому 20 дописів на день, Мінрегіон — 18, МСС — 15. Середній показник частоти публікацій за всіма проаналізованими відомствами — 7,7 допису на день.

Частина відомств використовує також телеграм-боти — інструменти двосторонньої взаємодії з громадянами. Серед таких — Офіс президента, ГУР СБУ, Мінцифри. Проблема в тому, що деякі боти не мають верифікаційних відміток і не згадані на офіційних сайтах. За запитом «СБУ» платформа пропонує три боти — причому не сардату зрозуміло, який з них справиний.

Така практика не просто суперечить власним застеререженням — вона легітимізує платформу в очах громадян. Коли президент, уряд і силові структури щодня публікують десятки повідомлень у телеграмі, це дає чіткий сигнал: платформа безпечна, вона є офіційним каналом комунікації. Заборона на службових пристроях на цьому тлі виглядає як формальність.

Читайте також: **Анатомія телеграм-каналів клонів, які поширюють російську пропаганду**

Середовище без правил

Причина популярності анонічних каналів полягає не лише у відсутності модераторів. Річ у тому, що вони навчилися говорити мовою тривоги — саме тієї емоції, яка домінує в суспільстві під час війни. Офіційні канали комунікують мовою інституцій, аноніми ж — мовою людини, який без страху.

Телеграмі лише підсилює це перевагу: платформа працює без редакційних фільтрів, без процедур утворення, без відповідальності за достовірність і, найголовніше — без алгоритмів відбору контенту. Аноним публікує неперевірений інсайд за п'ять хвилин після події — і читач, якому потрібна не точність, а відчуття контролю над ситуацією, обирає саме його. Офіційні структури й традиційні медіа з їхніми стандартами верифікації просто не створені для такої швидкості.

Саме цю логіку експлуатує російська пропаганда. Канали на кшталт «Мир сьогодні с "Юрій Подолька» не ресурси, пов'язані з Анатолієм Шарієм, працюють за тими самими правилами, що й аноніми канали, — але з чіткою метою і, очевидно, з ресурсами. Вони не намагаються виглядати як офіційні джерела. Вони виглядають як «свої» — прості, зрозумілі та відверті.

Але інформаційна загроза — лише один вимір проблеми. Відсутність правил у телеграмі має і бузальну ціну. Розслідування Kyiv Independent, опубліковане у квітні 2026 року, описує програму підтримки руху «Ковчег страхи» на окупованих територіях. За даними розслідування, українські опору потрапили під арешт, зазнавали катувань і тортур.

Історія з ботом для рекрутингу — не виняток і не чиясь особиста помилка. Це логічний наслідок використання середовища, яке однаково карає всіх, хто грає за іншими правилами. Традиційні медіа приходять суди зі своїми головними активами — достовірністю, верифікацією, інституційною відповідальністю — і виявляють, що жоден із них тут не працює. Канал без імені та редакції «Ковчег» мільйонно аудиторію швидко, ніж відкриття з двадцятирічною історією. А ціну за це платять не платформа і не адміністратори каналів, а конкретні люди.

Читайте також: **«Кремльська телеграмна гідра»: 300 каналів, які отруюють український інфопростор**

Як Україні реорганізувати телеграм

Дані двох досліджень демонструють однозначну картину. Українське телеграм-середовище — це простір, де демують аноніми джерела і де пропаганда має стійкі позиції. Традиційні медіа тут виптовкнуті на узбіччя, а офіційні державні канали присутні, але не контролюють порядок денний і просять анонімам за всіма показниками, окрім цитованості.

Держава опинилася в пастці власного вибору. Вона не може покинути телеграм через популярність цього сервісу серед звичайних людей. Але, залишаючись там, вона легітимізує платформу, яку сама визнає загрозою для національної безпеки. І робить це не мовчки, а щоденними публікаціями від імені президента, уряду, силових структур.

Вихід із цієї пастки не може бути половинчастим. Рішення РНЕО про заборону телеграму на службових пристроях не торкається основної проблеми. Мільйони українців щодня отримують інформацію з каналів, про які нічого не відомо — хто їх веде, хто фінансує, які цілі переследує. Частина цих каналів відкрито працює на ворога. Держава це бачить — і продовжує наєствати в платформу, де такі канали процвітають.

Верифіковані медіа потребують не лише фінансової підтримки, а й структурних механізмів, які роблять достовірний контент конкурентоспроможним у середовищі, створеному не для нього. Це має стати частинною державної політики щодо платформи, а не побічним ефектом медіагрантів.

Читайте також: **Путінська агресія: від пропаганди до воєнної сили**

Іще один крок, який варто зробити Україні для очищення телеграм-простору, — це регулювання діяльності медіадержсервісів. Аноніми канали з мільйонною аудиторією не повинні залишатися повністю поза будь-яким регулюванням. В час війни критично необхідно розкрити хто є власником медіа, яке його фінансування чи редакційна політика; те, що є нормою для будь-якого медіа та чого телеграм дозволяє уникати.

Україна веде інформаційну війну на полі, де правила визначає противник. Доки держава легітимізує платформу своєю присутністю, не вимагаючи нічого натомість — ні прозорості від телеграм, ні стандартів під себе, — аноніми канали та пропаганда й далі задаватимуть тон в українському інфопросторі.

Надія Баловник, Доцент кафедри медіакомунікації УКУ; опубліковано у виданні ТИЖДЕНЬ

В тему:

- **Рашістська пропаганда через Фейсбук шукає люзрів по всьому світу, а соцмережа радо цьому сприяє**
- **Telegram і суди - інструменти війни Портинова з Україною**
- **Путінський рейх несе такужє загрозу человеческой цивилизации, какову нес режими Гитлера**
- **Как Путин хотел уничтожить украинский народ, но в итоге укрепил украинскую идентичность**
- **У бульбашці інформаційної омани. Як уникнути комунікаційного спотворення світу**
- **Операція "Овсіннікова": Що це була — дурість, конвульсія чи просто абсурд?**
- **Битва за Україну без прикрас та ілюзій**
- **Єнн Епштейн: Війна не закінчиться, поки Путин не програв**
- **Ідеологія путінської Росії - ілюзія**
- **Мир долженє призначити это**
- **Это сумели повторить. Как путинская пропаганда старательно копирует интервистку**

Читайте «Аргумент» в [Facebook](#) і [Twitter](#)

Если вы заметили ошибку, выделите ее мышкой и нажмите Ctrl+Enter.

© 2011 «АРГУМЕНТ»

Резервувати матеріали для інтернет-видання, обов'язковим є тримати повністю текст - на початку використовувати інформацію, при використанні графічної інформації - безперервно від початку до закінчення записаними. При публікації в електронних виданнях у кожному ряді використання вставляти гіперпосилання на сторінку сайту argument.ua та на сторінку розміщення відповідного матеріалу. За будь-якого використання матеріалу не допускається зміна оригінального тексту. Скопювання або перекладання матеріалів з сайту «Аргумент» без письмового дозволу редакції суворо забороняється. Будь-яке використання матеріалів без дозволу редакції є порушенням авторських прав. Редакція не несе відповідальності за достовірність рекламних оголошень, розміщених на сайті, а також за вміст веб-сайтів, на які дано гіперпосилання.

Рекламу: uaargument@gmail.com

ВІДЕО

Як журналісти під прикриттям рашісти вербували на військовий завод

Як живе суддівська мафія. Клан суддів з активами на 100 мільйонів: історія «шаленого успіху» династії Карабанів

Московитський нутро "кіївської легенди": Булгаков як маркер імперії

Головна **Про сайт** **Опитування**

© 2011 «АРГУМЕНТ»

